

KOGNITIVNE PROMENE KOD HRONIČNE ZLOUPOTREBE MARIHUANE- TERAPIJSKE OPCIJE

Katarina B. Crnic, Mirjana M. Todorovic, Ivana P. Timotijevic Markovic

XVII Nedelja Bolničke kliničke farmakologije

Sekcija za kliničku farmakologiju "dr Srdjan Djani Marković"

Srpskog lekarskog društva

27-28. decembar 2025

UVOD-epidemiološki podaci

- Upotreba kanabisa i proizvoda od kanabisa je u značajnom porastu na svetskom nivou
- Epidemiološke studije u populaciji američkih tinejdžera govore o najvećem povećanju zloupotrebe marihuane u ovoj populaciji od 1980. tih- od 2% uživalaca u srednjoj školi koji uzimaju marihuanu na dnevnom nivou, beleži se porast na 7% njih
- Značajno je da je u proteklih 20 god udeo THC u proizvodima marihuane od 5-7% porastao na 15-28% i više, dok je udeo kanabinoida sa protektivnim efektima na mozak srazmerno opao
- Tkz. medicinska marihuana takođe sadrži različite procenete THC i ne postoji zakonska regulativa po ovom pitanju

UVOD-predrasude i pogrešna uverenja o kanabisu

- U javnosti se podstiče uverenje o bezopasnosti kanabisa, od. njegove korisnosti u lečenju određenih medicinskih stanja i oboljenja
- Dobar deo odrasle a naročito mlade populacije nema jasna saznanja o marihuani kao drogi, koja utiče na mozak, čak se smatra manje štetnom od nikotina ili alkohola, a još manji broj ima saznanje o riziku zavisnosti od marihuane
- U značajnom su porastu informacije o primeni medicinske marihuane i njene uspešnosti u tretmanu raznih oboljenja, nepotkrepljene ozbiljnim istraživanjima
- Pokret dekriminalizacije i legalizacije upotrebe marihuane nedovoljno vodi računa o rizicima, naročito o posledicama hronične zloupotrebe, posebno kod mladih osoba

Rizici hronične zloupotrebe kanabisa

- Poznata su istraživanja povezanosti zloupotrebe marihuane i početka shizofrenije u adolescenciji
- Poslednjih godina su rađene studije uticaja hronične upotrebe marihuane na neurokogniciju
- Jedno od novijih istraživanja iz 2022. na Novom Zelandu o hroničnoj upotrebi kanabisa i kognitivnih posledica u srednjim godinama, govori o opadanju IQ, deficitu pojedinih kognitivnih funkcija-pažnje, pamćenja, egzekutivnih funkcija, uz smanjenje volumena hipokampusa na NMR
- Druga istraživanja u populaciji adolescenata ukazuju da hronična upotreba kanabisa visoko rizična za razvoj kognitivnih poremećaja i to učenje, pamćenje, abstraktno zaključivanje, egzekutivne funkcije, uz poremećaj na nivou donošenja odluka, povišenje impulsivnosti
- Ispitivanja moždane aktivnosti kod hroničnih uživalaca kanabisa su ukazala na smanjenje iste u dorsolateralnom i dorsomedijalnom frontalnom korteksu i prednjoj insuli, koji igraju važnu ulogu u kontroli kognitivnih funkcija
- Potrebno je naglasiti činjenice proistekle iz istraživanja da je dugotrajna i česta zloupotreba kanabisa kod mladih usko povezana sa kognitivnim problemima, više nego kod odraslih

Tretman hronične zloupotrebe ili/i zavisnosti od kanabisa

1. U tretmanu zloupotrebe i zavisnosti od kanabisa najznačajniji korak je ukidanje kanabisa
2. Često je ovaj osnovni korak veoma komplikovan, upravo zbog ukorenjenih pogrešnih uverenja o bezopasnosti ove supstance i negiranju postojanja zavisnosti
3. Cilj u tretmanu je
 - održavanje apstinencije
 - pružanje medikamentoznu , psihološku i socijalnu podršku pacijentima, jer se uglavnom radi o mladim osobama
4. Preporučuju se različite tehnike, koje se često kombinuju, uz fleksibilan plan
5. Posebno se vodi računa o individualnim i porodičnim osobenostima i vrsti podrške koja se pruža

Tretman kognitivnih deficita

- Kao osnovni korak se podrazumeva postizanje i održavanje apstinencije
- Medikamenti su po pravilu uključeni u tretman, s obzirom na vrlo često prisutne simptome anksioznosti, insomnije, depresivnosti, bilo kao deo apstinencijalnih pojava, bilo kao osnovna psihijatrijska simptomatologija različitih psihijatrijskih stanja, komorbidnih sa hroničnom zloupotrebom kanabisa
- To podrazumeva učešće antidepresiva i antipsihotika nove generacije u tretman
- Hipnotici i anksiolitici se izbegavaju, sem u akutnim stanjima
- Sam tretman kognitivnih promena je više usmeren na posebne kognitivno-bihevioralne tehnike i tehnike re-konekcije

Tretman kognitivnih deficita

- **Nootropici**- poboljšivači kognitivnih funkcija

- često biljni ili vitaminski kombinovani preparati

- od medikamenata se pominju **modafinil, metilphenidat, memantin**

Pomenuti medikamenti se koriste u tretmanu drugih poremećaja i njihova primena u ovoj indikaciji nije zasnovana na dokazima

- **Vilazodon**- antidepresiv sa dvostrukim delovanjem, na ponovno preuzimanje serotonina i kao 5HT-1 agonist, koji je pokazao značajni efekat na kognitivne simptome u depresiji- može biti primenjen u tretmanu kognitivnih simptoma sa prisutnim depresivnim simptomima

- Novija istraživanja- **glutamati** i njihov upliv na kognitivne simptome kod različitih psihijatrijskih poremećaja- za sada nema odobrenih lekova iz ove grupe

ZAKLJUČAK

- Beleži se značajan porast upotrebe kanabisa i proizvoda od kanabisa na svetskom nivou i kod nas
- Porast zlorupotrebe i hronične zlorupotrebe kanabisa je izrazit u populaciji mladih u tinejdžerskom uzrastu
- Značajan je porast procenta THC u kanabisu i proizvoda od kanabisa, uz smanjenje procenta cannabinoida, što može voditi bržem uspostavljanju zavisnosti
- Postoji nedovoljno znanje i svesnost javnosti o rizicima i posledicama hronične zlorupotrebe kanabisa
- Najznačajnije posledice hronične zlorupotrebe kanabisa su kognitivna oštećenja i to sa naglašenim rizikom kod adolescentne populacije
- Razvijene kognitivne promene usled hronične zlorupotrebe kanabisa su teško popravljive, za sada nema lekova za dokazano sigurnim i bezbednim dejstvom
- Preventivno delovanje i rani tretman zlorupotrebe kanabisa su najznačajniji vid sprečavanja posledica i rizika